

OPONENTSKÝ POSUDOK NA ŽIADOSŤ O VYMENOVANIE ZA PROFESORA V ODBORE KULTUROLÓGIA INAUGURAČNÉHO KONANIA KULTUROLÓGIE

V charakteristike doc. Mgr. Miroslava Ballaya, PhD., vedeckej, pedagogickej i umeleckej osobnosti, ktorá sa uchádza v inauguračnom konaní (študijný odbor 3. 1. 2 kulturológia) o vedecko-pedagogický titul profesor, je rad biografických jednotiek, ktoré sú svojim spôsobom podmienkou pre uskutočnenie spomínaného konania. Vyše štyridsaťročný kulturológ, divadelný vedec, autor divadelných projektov, v minulosti aj interpret i režisér, sa etabloval v súčasnej slovenskej aj zahraničnej kultúre ako vedec s vyhranenou koncepciou analýzy predovšetkým divadelného umenia, ktoré inklinuje hlavne k nekonvenčnému, svojim spôsobom „experimentálnemu“ (Pavis), „hľadajúcemu divadlu“ (ako sám preferuje tento fenomén v monografii *Sondáž nezávislej divadelnej kultúry na Slovensku* z roku 2020), ale aj v divadlách, ktoré by sme pracovne mohli aj po rokoch nazvať „alternatívnymi“ (v intenciách súčasnej poľskej teatrologie je označované tiež ako divadlo prekračujúceho hranice). Pre Ballayov profil bude podstatné konštatovať: je absolventom študijného odboru estetika a psychológia (Mgr. 2001), doktorandského štúdia (v Ústave literárnej a umeleckej komunikácie v odbore estetika a dejiny estetiky v roku 2006). Od roku 2004 doteraz pracuje na Katedre kulturológie FF UKF v Nitre ako vysokoškolský pedagóg a v minulosti viacročný vedúci pracoviska. Docentúru obhájil v odbore 3. 1. 2 kulturológia v roku 2010. Opodstatnenosť Ballayovej ambície absolvovať inauguračné konanie vyplýva aj zo skutočnosti, že vo svojej pedagogickej činnosti vyučuje predmety *Dejiny umeleckej kultúry – divadlo I., II. III.*, *Dejiny slovenskej divadelnej kultúry*, *Divadelnú tvorbu a recepciu* a i. Zároveň nemožno obísť jeho rozsiahlu publikačnú činnosť za posledné dvadsaťročie, rad ohlasov predovšetkým na jeho interpretácie divadelných diel v intenciách recepčnej estetiky, pričom aj záujem o kontext historiografie súčasnej nezávislej divadelnej kultúry na Slovensku svedčí o Ballayovej disponovanosti postihnúť emblémové znaky tohto dynamického a stále sa pretvárajúceho fenoménu nezávislého/experimentálneho/alternatívneho etc. divadla. Tieto skutočnosti dotvárajú odborný štatút uchádzača, zohrávajú pozitívnu úlohu pri jeho formovaní ďalšej generácie absolventov nitrianskej kulturológie v oblasti výchovy umením.

V retrospektívnom prehodnocovaní exaktného diela Miroslava Ballaya v posledných rokoch treba špecifickým spôsobom pozitívne hodnotiť tri monografie:

- *Kontinuita Študentského divadla VYDI pri UKF a Farma v jeskyni* – jednou z teoreticko-metodologických východísk Ballayovej odbornej rozpravy tvorí takmer akribická analýza poetiky dvoch výrazných poetík nezávislého divadla (Farma v jeskyni a nitriansky súbor), ktoré reprezentujú vo svojom národnom i nadnárodnom slova zmysle špecifickú divadelnosť, ktorá má svoj význam aj pre pochopenie historicko-spoločenského kontextu tohto divadla, ktoré pôsobí v kultúre aj v prítomnom dvadsaťročí nového milénia.
- Platí to aj po päťici súborov z tohto divadelného typu v monografii *Sondáž nezávislej divadelnej kultúry*, čím autor kompletizuje slovenský kontext o informácie zasvätené mikro-monografiu súborov typu (STOKA, Med a Prach, Nové divadlo, Teatro Tatro). Štúdiu týchto divadelných poetík venuje autor pozornosť aj na základe zážitkov z vlastných diváckych zážitkov, kombinovaných metodológiou súčasnej recepčnej estetiky.
- Vo vysokoškolskej učebnici *Kultúrna pamäť v súčasnom divadle* – nepredložil klasický školometský výklad súčasného divadelného diela, ale formou neformálnej interakcie pedagóga v ateliérovom prostredí so študentmi, s cieľom vyvolať tvorivý dialóg pri transformácii tematiky kultúrnej pamäti dosiahol projektovaný cieľ výchovy umením.

Otázky na obhajobu:

1. V Ballayových odborných prácach je zrejmá vycibrená metodológia analýzy divadelného diela, pričom sa autorovi darí rekonštruovať estetickú podstatu i takého fenoménu, akým je neraz rozpolupný tvar divadla nezávislej divadelnej kultúry. V niektorých častiach jeho prác cítiť príklon autora k esejistickému výrazu. Ako hodnotíte interpretačnú paradigmu recepcie divadelného diela v spomínanom type kultúry na trase metajazyk – umelecký výraz? Môže metafora, obraznosť byť súčasťou exaktného jazyka teatrológa? Núka sa verifikácia tohto fenoménu práve cez vami spomínaný ateliér...
2. Ako vnímate súčasnú situáciu nezávislej divadelnej kultúry v priesečníku európskeho, či anglosaského divadla/kultúry? V týchto súvislostiach je poetika Farmy v jeskyni nadväzovaním na súčasný kontext anglosaského alebo

stredoeurópskeho divadla? Čo by ste ako kulturológ odpovedali na otázku penzionovanej riaditeľky inštitucionalizovaného divadla – „Má ešte divadlo význam? Zmysel? Komu a na čo je treba nezávislá divadelná kultúra na Slovensku?“

Pedagogická a vedecká činnosť docenta, predložené administratívne dokumenty, vedecká prednáška spojená s diskusiou, spĺňajú kritériá kladené na typ inauguračného konania. Na základe toho navrhujem, aby bol doc. Mgr. Miroslavovi Ballayovi, PhD. po úspešnej obhajobe udelený titul profesor v študijnom odbore 3. 1. 2 kulturológia.

prof. PhDr. Karol Horák, CSc.

Košice 30. 8. 2021